

Nationale feestdag

**Charles de Foucauld,
man van relaties**

3 december 2016 te Anderlecht

Programma

09.00 uur : onthaal, inschrijving

09.40 uur : welkomstwoord door Jan Claes, moderator van de dag

09.45 uur: **de boodschap van Charles de Foucauld voor ons hier en nu:**

Lezingen van: Hervé, kleine broeder van Jezus
  Marleen, kleine zuster van Nazareth
  Jean Kockerols, hulpbisschop voor Brussel

10.45 uur: pauze

11.00 uur: met je buurman/buurvrouw kort mijmeren:
          'wat heeft mij in de lezingen geraakt?'

11.10 uur: gesprek tussen het publiek en de sprekers

11.50 tot 12.10 uur: op weg naar de kerk van Sint Jozef (vlakbij)

12.15: eucharistieviering voorgegaan door Kard. Jozef De Kesel

13.30 tot 14.30 uur: **lunch**, voor ons klaargemaakt door het sociaal restaurant
          'Cosmos'

14.30 uur: onthaal voor het namiddagprogramma

14.45 uur: **powerpoint**

          gepresenteerd door Xavier, kleine Broeder van het Evangelie
          '**Charles de Foucauld, een man van relaties**'

15.00 uur: **samenleven in respect voor ieders eigenheid**

Getuigenissen: Rita Tyberghien uit Brugge
                                  Ann Gilles-Goris uit St.-Jans Molenbeek
                                  Henri Hemelsoet uit Gent
                                  Jeanine Depasse en Thierry Tilquin
                                  (Vormingscentrum Cardijn)

16.10 uur: **moment met de kinderen**, symbolische afsluiting
gevolgd door informeel moment van ontmoeting en uitwisseling
bij een natje en een droogje (zoetigheden en bakje koffie...)
omstreeks 18.00 uur: afsluiting

Wel thuis! en **DANK aan ieder die ons geholpen heeft.**

Charles de Foucauld, van scheiding naar nabijheid met mensen, een weg naar de Welbeminde...

Van een exclusieve liefde voor zijn Welbeminde, naar de Liefde voor de kleinste van zijn broeders.

In de levensloop van broeder Charles zien we iets fascinerend: wanneer Charles 28 jaar is, wordt hij verliefd op Jezus; hij wordt in het hart geraakt, de liefde op het eerste gezicht bekeert hem!... Inderdaad, de toen nog ongelovige Charles stelde zich de vraag naar het bestaan van God en wilde beter de christelijke leer over God kennen. Abbé Huvelin zal hem helpen om God te ontmoeten: het is een persoonlijke ontmoeting met Jezus die gans zijn hart in beweging zal zetten: een echte ontmoeting van een verliefde, die hem al de rest zal doen opofferen. Hij wil helemaal van zijn Welbeminde zijn, met een radicaliteit die al de rest relativeert. *“Vanaf het ogenblik dat ik geloofde, wilde ik me helemaal aan Jezus geven! Mijn roeping dateert vanaf mijn bekering!”* Zoals Abbé Huvelin het zegde, “hij heeft van de godsdienst liefde gemaakt...!”

Deze Jezus ontdekt hij in Nazareth, waar naartoe hij na zijn bekering op bedevaart gaat. Charles realiseert zich dat het daar is, in dat kleine door velen miskende dorp, dat de Zoon van God heeft willen leven en opgroeien in een heel eenvoudige arbeidersfamilie...!

Charles die zich verloren gesmeten had in het plezier van deze wereld, die de roem gezocht had in de ontdekking van onbekende gebieden, wil zich nu volledig verwijderen van deze wereld, van de familie die hij liefheeft, om helemaal en op een exclusieve en radicale wijze toe te behoren aan deze Jezus, die zijn hart deed branden! Hij wordt trappist in een heel arm klooster, in Akbès in Syrië, zo ver mogelijk, uit liefde tot Jezus.

“Jezus heeft de laatste plaats gekozen en niemand heeft Hem die kunnen ontnemen!” had Abbé Huvelin hem gezegd. Charles wil zo dicht mogelijk zijn Welbeminde benaderen, zo dicht mogelijk bij de laatste plaats. *“Hoe zou ik niet in derde klas zitten in de trein, wanneer mijn Welbeminde verkoos om in derde klas te reizen!”*, schreef Charles...

Een weg van nabijheid.

Maar deze Jezus van Nazareth, die in derde klas gereisd heeft, zal hem heel die kleine wereld doen ontdekken die eveneens in dezelfde situatie op weg is. Jezus zal hem ertoe brengen om steeds dichterbij deze mensen te komen ...! Dit zal de ganse zoektocht zijn van Charles die van Notre Dame des Neiges en Akbès, over Nazareth zal gaan tot in Beni-Akbès en uiteindelijk tot in Tamanrasset om de verst verwijderden nabij te zijn.... Bij de trappisten in Akbès komt hij tot zijn tweede bekering: men vraagt hem om te gaan waken bij een stervende arbeider van de abdij. Hij ontdekt dan het arme huisje waar deze arbeider met zijn gezin

leeft en kan niet nalaten de vergelijking te maken met zijn eigen leven, hij die nochtans in dit zeer arme trappistenklooster leeft, en met wat Jezus in Nazareth beleefd heeft.

Hij wil dan de omstandigheden van Jezus, de arme van Nazareth, nog meer nabij zijn. Beetje bij beetje begrijpt Charles dat hij, als vriend van Jezus, de weg moet volgen die hem nader bij de kleine mens brengt. Het is dan niet langer de letterlijke navolging van Nazareth die voor hem belangrijk is, maar het volgen van Jezus die heeft willen getuigen van de Liefde van God voor de minst getelde mensen, de blinden, de kreupelen, de armen, de uitgestotenen, zij die misprezen worden door de maatschappij...! Zo komt hij ertoe Nazareth te verlaten om priester te worden, met het verlangen om het "goddelijk gastmaal" aan te bieden aan hen die er het verst van verwijderd zijn:

*"Dit leven van Nazareth, wat mijn roeping is, moet ik niet leiden in het zo geliefde Heilig Land, maar bij de ziekste zielen, de meest verloren schapen, de meest verlatenen. Dit goddelijk gastmaal, waarvan ik de bedienaar geworden ben, moest ik aanbieden niet aan de broeders, aan de verwanten, aan de rijke burens, maar aan de kreupelen, de blinden, de armsten, aan de meest verlaten zielen..."*¹

Charles is diep getekend door het feit dat het dezelfde Jezus is die gezegd heeft: "Alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mij gedaan"! en die tijdens het Laatste Avondmaal aan zijn apostelen zegde: "Dit is mijn Lichaam!". Beide woorden van Jezus zijn intiem met elkaar verbonden en vormen het Hart van zijn eucharistisch leven.

Dit alles verenigt zich in één enkel woord: **beminnen!** Hij schrijft aan Louis Massignon in 1910: *"Liefhebben, God en de naaste liefhebben, de naaste liefhebben om van daaruit tot bij de liefde van God te komen. Deze twee liefdes kunnen niet de een zonder de ander: groeien in de ene is groeien in de andere. Hoe de liefde tot God bereiken? Door de liefde voor de naaste te beoefenen."*

Charles zal meer en meer ontdekken en uitdiepen hoe zijn leven Blijde Boodschap van de Liefde van God moet zijn voor dezen die hem omringen, concreet gezien de moslims.

Ik kan hier slechts enkele aspecten aanhalen van wat hij zal samenvatten in deze zin: *"het evangelie verkondigen met gans zijn leven"...*!

Het apostolaat van de goedheid

Charles spreekt van het apostolaat van de Goedheid: *"Mijn apostolaat moet het apostolaat van de goedheid zijn. Door mij te zien moet men zeggen: "aangezien deze man zo goed is, moet zijn godsdienst goed zijn ... Mij alles voor allen maken: lachen met hen die lachen, wenen met hen die wenen, om ze allen naar*

---

¹Brief aan Mgr. Caron, Béni Abbès, 8/4/1905

Jesus te brengen. Me bereikbaar maken voor allen, om iedereen tot Jezus te trekken.”

Als getuige van de Liefde van Jezus, van zijn Barmhartigheid en zijn Tederheid, moet hij dit uitstralen. Getekend door de eucharistische aanbidding, die zijn gebed voedt, spreekt Charles over een “monstrans”: *“Elke christen is een monstrans; hij moet in zich Jezus laten zien, vooral Jezus in de liefde en de goedheid van zijn Hart, zoveel als de grote menselijk onmacht het toelaat”.*

Zoals Jezus, broeder van allen zijn, blootgesteld aan allen (het is dezelfde idee als bij de monstrans), zich laten verslinden door zo dicht mogelijk de meest vernederde mens nabij te zijn, door een leven dat banden weeft met anderen, een leven van relaties vol van tederheid, open voor vriendschap met de andere, verschillend, uitgestoten; waarover hij zich verheugt hun broer te mogen zijn, zoals hij zich verheugt dat zijn huis door de mensen “fraterniteit” wordt genoemd! Jezus is daar...!

Hij schrijft aan Jozef Hours, een bevriende leek: *“In elke mens een broer zien – jullie zijn allen broeders, jullie hebben maar een vader die in de hemel is – in elke mens een kind van God zien, een ziel gered door het bloed van Jezus, een door Jezus beminde mens die wij moeten liefhebben als onszelf en aan wiens heil wij moeten werken”.* Apostel zijn zonder ooit over God te spreken, je moet het maar doen! Wat over God spreekt is de liefde! Wat over het evangelie spreekt is op de eerste plaats het evangelisch leven! Het komt erop aan om broer van allen te zijn!

Charles heeft de weg van de Fraterniteit ontdekt: zoals Jezus zijn, de broer van allen, en op de eerste plaats van de kleinsten, in het hart zelf van de wereld. Niet door zich uit de wereld terug te trekken, maar integendeel, door niet bang te zijn om in de wereld te leven, om solidair de kleinsten nabij te zijn, zoals Jezus in Nazareth.

Zich laten evangeliseren door de armen

Dit leven van broederlijke en solidaire nabijheid met de kleinsten, doet Charles alle menselijke waarden ontdekken die zij reeds beleven. Jezus reeds verheerlijkte zijn Vader omdat Hij de schatten van het Koninkrijk aan de kleinsten heeft geopenbaard! (Lc. 10, 21 – 22).

Charles ontdekt de geschiedenis van de Toeregvrouw (Taighaichat) die de gekwetste soldaten van het Franse leger had opgenomen in haar tent, alhoewel deze haar eigen volk bestreden hadden! Hij bewondert die zo mooie houding van deze vrouw; hij wil haar schrijven om haar te zeggen hoezeer hij waardeert wat zij gedaan heeft en hij wil er God voor danken. Meer nog, hij zal haar – een

islamitische – vragen om voor hem te bidden, met de overtuiging dat God haar gebed zal verhoren.

In januari 1908, nadat hij alles van zijn reserves had weggegeven tijdens de grote droogte, is Charles uitgeput en valt ziek. Het zijn de burenen die hem zullen redden. *“De Toearegs zijn hier heel goed geweest voor mij toen ik eind januari ziek was”*. Hij legt het meer in detail uit aan Mgr. Guérin: *“Ik weet niet goed wat het geweest is; eerst een grote algehele vermoeidheid met verlies van eetlust, dan had ik iets aan mijn borst, of eerder aan mijn hart meen ik, wat mij bij de minste kleine beweging zo buiten adem bracht dat ik dacht dat mijn einde nabij was. Ik heb totale rust genomen tot op vandaag. Ik heb alle werk onderbroken, men heeft voor mij tot op 4 kilometer in het rond alle geiten gezocht die in deze verschrikkelijke droogte nog een beetje melk hadden.”*

Zelfs indien hij zich daar niet onmiddellijk bewust van is, zal dit toch zijn derde bekering zijn. Charles realiseert zich dat we veel kunnen leren van hen die ons ontvangen! Hij verwondert zich over de goedheid van de andere, zelfs wanneer het een moslim is!

Altijd gevoelig voor wat de mensen rondom hem beleven, zal Charles, als profeet van onze tijd, - reeds 50 jaar vóór Vaticanum II en zonder de woordenschat van dit Concilie te gebruiken - er zich rekenschap van geven dat uitgerekend zij ons toelaten in hen “zaden van het Woord” te ontdekken, openbaring van het reeds aanwezige Rijk van God. Ja, Jezus is er reeds en wij wisten het niet.

Deze recente gebeurtenissen, waaronder ook zijn redding door de Toearegs, veranderen ten diepste de blik van Charles de Foucauld. Hij zoekt niet meer om te bekeren, maar om lief te hebben. Hij schrijft aan Mgr. Guérin: *“Ik ben hier niet om op een, twee, drie de Toearegs te bekeren, maar om ze te begrijpen en te veredelen. Ik ben er zeker van dat de goede God zij die goed en eerlijk waren, in de hemel zal opnemen, ook zonder dat zij rooms-katholiek waren.”* De benadering die hij ontwikkelt, bestaat niet uit een onmiddellijke bekering, maar uit de ontdekking en het benaderen van de anderen (‘apprivoisement’), in wie hij broeders ziet. Hij is ervan overtuigd dat zij in het paradijs zullen komen, zelfs ongedoopt, indien zij dit door hun levenswijze verdienen. Dit idee zal hernomen worden door de katholieke Romeinse Kerk, tijdens het 2de Vaticaans Concilie, in de verklaring Dignitatis Humanae (over de Godsdienstvrijheid).

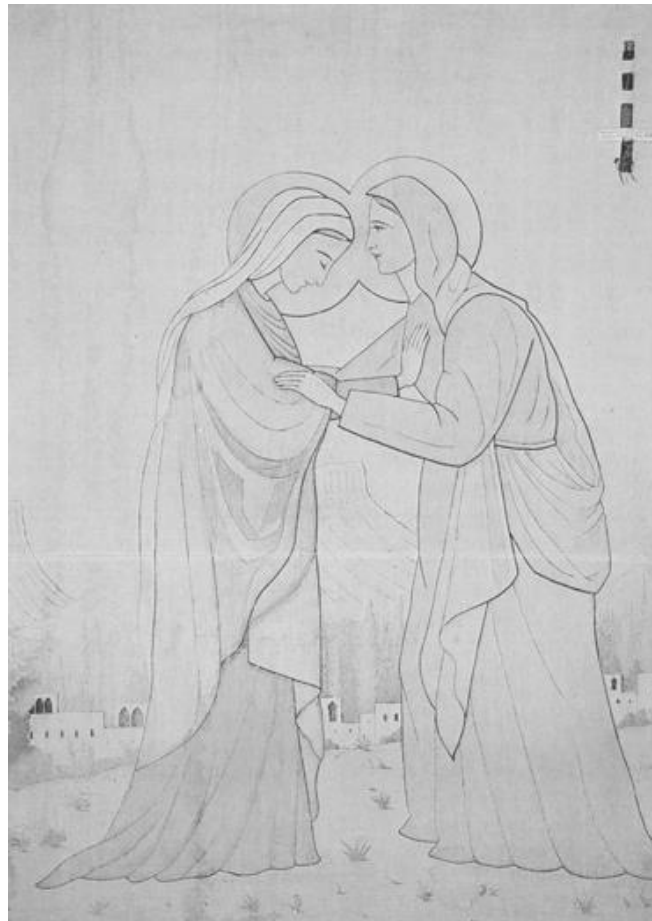
Maar om in dergelijke relatie met de anderen te leven, moet men zich klein maken met de kleinen, in hetzelfde nederig leven van solidariteit en nabijheid als Jezus in Nazareth. Dan kan er echte vriendschap beleefd worden, in een relatie van wederkerigheid waarin wij elkander onthalen en wederzijds verrijken.

Besluit: Het mysterie van de Bezoeking

Een hedendaagse Franse theoloog zei: “Een van de pijlers van de erfenis van broeder Charles, is een kwaliteit van aanwezigheid in de wereld”.

Charles laat zich raken door de ontmoeting met de andere! Hij leefde met open ogen in de wereld: *“Men voelt zo goed de prijs aan van een stuk brood, wanneer men met eigen ogen ziet hoeveel moeite het kost om het te maken! Men heeft zoveel medelijden met hen die werken, indien men hun arbeid deelt”.*

“Laten wij een tederheid beleven die tot in de details gaat” schrijft Charles terwijl hij mediteert over de opwekking van het dochtertje van Jairus: “Geef haar te eten”, zegt Jezus aan de familie van Jairus... Indien er iemand aandacht heeft tot in de details, dan is het wel Maria die alles in haar hart bewaarde, die als eerste de noden van de mensen opmerkte (“Zij hebben geen wijn meer!”, tijdens de bruiloft van Kana). Zij die met haast vertrekt om haar oude nicht Elisabeth te bezoeken die in verwachting is. De bezoeking van Maria, draagster van Jezus, heeft Charles sterk getekend: Maria straalt Jezus uit in het nederige alledaagse van haar leven, en brengt Hem met spoed naar degenen die ver zijn en in nood.

“Daar wij van God niet de roeping van het woord kregen, heiligen en verkondigen wij in stilte, zoals de heilige Maagd in de stilte van het huis van Sint Jan heiligde en verkondigde, door er onze Heer te brengen en er zijn deugden te beleven.”

Ik eindig met deze zin die ik gevonden heb in het Bulletin van het bisdom Saint Denis, dit heel volkse bisdom van de voorstad Parijs, waar heel wat migranten wonen: **“De nabijheid beleven die de smaak heeft van het evangelie!”**

Ik denk dat alle leerlingen van broeder Charles zich hierin kunnen terugvinden. Het plaatst ons in het hart van het leven van Jezus in Nazareth.

Hervé, kleine broeder van Jezus

Wat betekent Charles de Foucauld voor mij vandaag?

Reeds van bij het begin dat ik kleine zuster ben, heeft Charles de Foucauld me geboeid. Wanneer ik nu, na 45 jaar fraterniteitsleven erover nadenk, kan ik deze aantrekking in vooral **drie verschillende aspecten** onderbrengen.

Een eerste aspect, misschien wel samengaand met het eerste elan van mijn kleine zuster zijn, is **de houding van Charles de Foucauld toen hij bij de Trappisten was**. We verplaatsen ons even in de tijd: we zijn in januari 1897. Broeder Marie-Albéric is bijna zeven jaar trappistenpater. Over een paar weken zou hij – normaal gezien – zijn definitief engagement moeten uitspreken. Hij verblijft nu in Rome. En hij heeft het moeilijk... zijn hart is verontrust. Hij had zich een ander idee gevormd van de Trappisten. De armoede bij hen is niet dat wat hij zocht... Hij had de armoede van de échte armen in Akbès leren kennen, toen hij bij een inlands gezin een dodenwake hield. En op het laatste Algemeen Kapittel was beslist om de regel te verzachten. Bovendien is hij nu naar Rome geroepen om er theologie te studeren.

Hij is gewrongen tussen dit alles. Hij kan met moeite de sterke drang die in hem leeft, zijn eigen droom, nog intomen. En toch: hij gehoorzaamt. Hij verblijft dus in Rome, enkele dagen voor zijn definitief engagement. Hij doet een laatste, beslissende retraite. Hij weet heel goed dat hij binnen enkele dagen misschien zal verplicht zijn om voor goed te vertrekken...

Tijdens deze retraite mediteert hij over het boek Genesis, hoofdstuk 30. Hij doet eigenlijk een soort doorlopende lezing van de Bijbel.

We kennen de passage waarin verteld wordt, dat Rachel geen kinderen kan krijgen en, ten einde raad, haar slavin geeft aan haar man Jacob... *“Omdat Rachel geen kinderen van Jakob kreeg, was ze jaloers op haar zuster. ‘Geef mij kinderen,’ zei ze tegen Jakob, ‘anders ga ik dood!’ [2] Jakob werd kwaad en antwoordde: ‘Ik ben toch zeker God niet? Hij onthoudt jou het moederschap!’ [3] ‘Neem mijn slavin Bilha dan,’ zei ze, ‘en slaap met haar. Als zij kinderen baart, zal ik die op mijn knieën nemen; dan krijg ik door haar toch nakomelingen.’ [4] Dus gaf ze hem haar slavin Bilha tot vrouw en Jakob sliep met haar...”*

Ik weet nog dat ik bij de eerste lezing van die tekst van broeder Charles me de bedenking maakte: dat raakt mij helemaal niet broeder Marie-Albéric, het is tijdverlies voor mij, jouw meditatie over Genesis. En toch, plots werd ik geraakt

door de gedachte: voelde hij zich soms verwant met Rachel, die zoals hij, ten einde raad is? En ik ontdekte, sterker dan het verhaal uit Genesis, zijn zoeken, zijn geloof en zijn vertrouwen... en dat raakte mij! Deze meditatie toont mij iets toont van de “ziel” van Charles, op het moment waarin hij helemaal geen klaarheid heeft... en dit was voedsel voor mij ! Het werd als een soort leidraad.

Wij luisteren nu even naar wat broeder Marie-Albéric dan schrijft:

“(..).Armoede, nederigheid, boete, Gij weet, mijn God, dat ik alleen wens, ze te beoefenen in de mate en op de wijze, die Gij van mij verlangte... Maar welke is deze wijze, deze maat? (...) Nu zegt men mij, dat ik me misschien vergis: (...) dat Gij mij niet tot zo 'n volmaakt leven roept, dat Gij mij niet toelaat, U van zo nabij te volgen... (...) Ik kan moeilijk geloven, dat ik me zozeer in mijn keuze zou vergist hebben (...); dat ik ongelijk had, bij de Trappisten in te treden.

Ik meen dat ik duidelijk zie, mij God... Verlicht mij helemaal, opdat ik zou kunnen handelen in de zekerheid Uw wil te doen, die het voedsel is, waarvan ik ieder ogenblik wil leven, en opdat ik niet zou hoeven te vrezen, iets anders te doen dan wat U het meest verheerlijkt. Amen.” (Gen. 30, 1 -21).²

Dezelfde dag waarop hij zijn retraite afsluit, zaterdag 23 januari, beslist Dom Wyart, in unanimité met zijn raad, om zijn monnik Marie-Albéric, terug te geven in de handen van God en zijn eigen geweten. Hij erkent dat Charles een bijzondere roeping heeft. Hij ontslaat hem van zijn geloften en laat hem vertrekken. Vanaf dit moment zal hij zijn brieven opnieuw ondertekenen met zijn voornaam : Charles.

Deze ervaring van broeder Charles heeft me diep geraakt. Het was mij een echte steun op heel wat ogenblikken van mijn kleine zuster-zijn.

Er is nog een periode, misschien ergens een beetje gelijklopend,**die voor mij “leven” betekende.**

We volgen onze broeder Charles is zijn geschiedenis. Ondertussen is hij reeds in Nazareth geweest, is priester geworden en woonde gedurende twee jaar in **Béni-Abbès**.

Op uitnodiging van zijn vriend Laperrine, gaat hij mee met een legereenheid, op verkenning naar het Zuiden van de Sahara, naar het gebied van de Toearegs. We zijn eind mei 1904.

Voortdurend stelt hij zich de vraag: wat wil de Heer van mij? Eigenlijk vraag hij zich vooral af waar hij zich zou vestigen. Wat nu volgt staat beschreven in zijn dagboek “Carnets de Béni-Abbès”. Eerst lezen we de concrete situatie, de reflecties die broeder Charles maakt wanneer hij zijn omgeving daar bekijkt, zijn planning die hij maakt. Vervolgens legt hij dit aan de Heer voor.

Hij noteert in zijn dagboek op 26 mei:

---

² Qui peut résister à Dieu? Pg. 79 + Aantekeningen en brieven pg. 34 vv

“Tit lijkt me de meest aangewezen plaats om een missiepost te vestigen. Omdat Tit het hart uitmaakt van de Hoggar en zelfs van het Toeareggebied. Ik zal aan Laperrine de toelating vragen om er te blijven. (...) Voor mijn onmiddellijke vestiging zie ik twee plaatsen die mij bewoonbaar lijken: - de rotsen, gesitueerd aan de rechteroever van de rivier, waar ons kamp tegen gebouwd is. Deze bevatten een grot en natuurlijke beschuttingen, waar men makkelijk een kapel en cellen zou kunnen installeren. In de toekomst zou er zich een klooster kunnen vestigen... aan de rand van deze rotsen liggen bewerkte terreinen, die later, indien God broeders zou schenken, de terreinen van de Fraterniteit zouden kunnen uitmaken en met het klooster tot eenzelfde slot horen. - Ofwel de top van de tafelberg van Tit, een rotsachtige top, moeilijk te beklimmen en erg steil. Er is juist plaats om een gebedsruimte te installeren van 1m40 breedte en 2m10 lengte”.

En Charles argumenteert al biddend:

“De eerste plaats heeft het voordeel dat het onmiddellijk kan worden ingenomen, op erg korte tijd is in te richten en met weinig werk. Ook praktisch te zijn en vanaf het begin, de plaats die eventueel later door een fraterniteit zou kunnen worden ingenomen.

De tweede plaats heeft het voordeel om ver van de mensen en het lawaai verwijderd te zijn en de eenzaamheid met God te verzekeren.

De eerste heeft het nadeel om dicht bij de mensen te zijn en blootgesteld aan heel wat bezoeken. De tweede heeft het nadeel dat het een enorm werk zal vragen (moeilijk om zo hoog langs dergelijke hellingen met het materiaal te klimmen), en moeilijk toegankelijk te zijn...Dat de Bruidegom mij moge zeggen welke van de twee plaatsen hij vandaag voor mij wil...”

Volgt hierop het antwoord van zijn Heer:

“Indien mogelijk, (...) vestig je op de eerste plaats, in deze rotsen die op deze van Bethlehem en van Nazareth lijken, waar je tezelfdertijd de volmaaktheid hebt van mijn navolging en deze van de naastenliefde.

Wat het zich terugtrekken aangaat: het is de liefde die jou innerlijk in Mij moet laten inkeren, en niet de verwijdering van mijn kinderen. Zie mij in hen. En zoals Ik in Nazareth, leef dicht bij hen, verloren in God”.

Daarop volgt nog een ganse “argumentatie” van Jezus – de stem van zijn eigen geweten – om ten slotte te besluiten met: *“Ten slotte, wat enorm is, je hebt er binnen korte tijd, de tegenwoordigheid van het Allerheiligste Sacrament in het tabernakel, want je kan er op enkele dagen een gebedsruimte maken.”*

Een klein jaar later treffen we opnieuw een dergelijke passage aan. In zijn dagboek Carnets de Béni-Abbès kunnen we hem hierin volgen. Naast zijn praktische geest en zijn organiseren, valt hier terug op: zijn grote gedrevenheid en de eenvoud waarmee hij alles voorlegt aan zijn Welbeminde Heer. We zijn juni 1904:

“Heilig Hart van Jezus, ik moet u iets vragen. Moet ik meegaan met Roussel – indien men het me toelaat? – of moet ik Touat bezoeken en Gourara, enige tijd gaan doorbrengen in Gardaia, bij P. Guérin (...) En ondertussen verder het tamahaq leren en de vertaling maken van de heilige evangeliën, die ik enkele dagen terug begonnen ben?... Wat wil Uw Hart?”

Wat betekent dit voor mij? Wat heeft dit voor mezelf betekend?

Zijn authentiek zoeken naar de wil van zijn Heer. De onbevangenheid, de openheid en de eerlijkheid waarmee hij zijn ziel en zijn verlangens voor de Heer brengt... Zijn worsteling met de stem van zijn geweten...

Een laatste belangrijk gegeven dat mij eveneens sterk aanspreekt bij broeder Charles is zijn relatie met Mme de Bondy. Hij heeft haar altijd beschouwd als zijn tweede moeder.

Tegenover haar heeft zijn intrede bij de Trappisten wellicht het meest moeite gekost. Zij was een zielsverwante van hem. Vandaag zouden we het misschien “een vriendin” noemen. Maar Charles bleef haar zijn moeder noemen al is hij haar zijn leven lang blijven “vousvoyeren”. Toen Charles binnenging bij de Trappisten in Notre Dame des Neiges, had hij het grote en enige verlangen: alles en iedereen achterlaten om alleen nog voor God te leven.

Het werd een lange weg voor hem. Een weg waarop hij meer en meer “mens” werd.

Wij weten het: een mens heeft maar één hart om lief te hebben... Als Trappistenpater, bij het begin van zijn religieus leven dus, leek dit moeilijk te realiseren voor broeder Marie Albéric. Men moest God boven alles beminnen. Het gehecht zijn aan de mensen en dingen, was daar niet direct op zijn plaats meende hij. In de intimiteit van zijn gebed leerde broeder Charles echter dat de relaties met de mensen en de relaties met de Heer elkaar beïnvloeden en bevruchten. Hij was zich daar wellicht – zoals wij – soms onvoldoende van bewust...

Wie hem het eerst hierin gaat “richten” en wat anders oriënteert is Abbé Huvelin. Hij stimuleert Charles om wat meer contact te houden (schriftelijk) met zijn zus en met Marie de Bondy... Later zullen ook de Trappisten hem laten schrijven naar haar, ook wanneer de grote vasten geldt. Was Charles iets te strikt hierin? Laten we nog wat van meer nabij kijken hoe hij deze weg is gegaan.

Wanneer hij gaat bidden, eerst als trappist en ook later als kleine broeder van Jezus, richt hij zich in zijn gebed bijna altijd en uitsluitend tot zijn heer Jezus. Biddend en mediterend, verbeeldt hij zich vaak in het huisgezin van Nazareth te zijn, tussen Jezus en Maria en een aantal lievelingsheiligen van hem. En in die

kleine kring van Nazareth, was ook altijd zijn nicht Marie de Bondy. Broeder Charles bewonderde haar... En hij waande haar veel dichter bij de Heer dan dat hijzelf was. Zijn gebed is dus bewoond door Jezus en door Maria, door een aantal van zijn lievelingsheiligen én door zijn nicht Marie de Bondy.

Hij koesterde de herinnering aan haar en hij bracht haar bij Jezus, telkens opnieuw.

Door telkens opnieuw zijn hart te openen voor Jezus, door niets te verbergen en alles in het licht van de Heer te brengen, werd zijn hart, meer en meer gelijkend op dit van Jezus. Hij leerde de liefde beleven, zoals het evangelie ons aanreikt.

Deze manier van bidden heeft zijn hart verruimd, zozeer dat hij meer en meer vervuld werd van de liefde tot Jezus en van liefde tot de naasten. Zijn genegenheid voor de concrete mensen werd zo ruim als de liefde van Jezus zelf. Het werd de vrucht van zijn manier van bidden.

Foucauld was een groot mens, een wetenschapper en een mystiek begaafd religieus die al van tijdens zijn trappistenperiode “bewonderd” werd door zijn oversten en zijn medebroeders.

Voor mij is de Foucauld “groot”, omwille van zijn menselijkheid. Omwille van zijn radicale openheid voor zijn Heer, die hem de weg naar de concrete liefde, heeft helpen gaan.

Van Marleen, kleine zuster van Nazareth

Dimensies uit het leven van Charles de Foucauld, nog steeds actueel voor de Kerk vandaag

*“Van zodra ik geloofde dat er een God bestond,
begreep ik dat ik niet anders kon dan te leven voor hem”(1901)*

Inleiding

Een groot kenner van diegene die wij vandaag eren, ben ik niet. Verre van. Maar Charles de Foucauld maakt sinds mijn kindertijd deel uit van mijn spirituele horizon. Mijn vader was immers novice bij de Kleine broeders in El Abiodh Sidi Cheikh, onder leiding van Milad Aïssa. Over deze periode haalde hij vaak herinneringen op en in het bijzonder had hij het dan over de tocht door de woestijn die hij in die tijd maakte en die een onderdeel was van het noviciaat.

In illo tempore heb ik uiteraard de grote klassiekers gelezen: de biografie door René Bazin, *Au cœur des masses* van P. Voillaume, het testament van Kleine zuster Magdeleine, ... Maar om met een frisse blik en zonder a priori van start te gaan, las ik de biografie die onlangs uitgegeven werd door de archivist van de postulatie, Pierre Sourisseau³. Dit boek vertelt vooral feiten en volgt de chronologie van het leven van de Zalige Charles de Foucauld. De auteur put hiervoor voornamelijk uit zijn briefwisseling en uit de getuigenissen voor het zaligsprekingproces in de jaren '20-'30. Aan de hand hiervan tracht ik een antwoord te vinden op de vraag: Hoe inspireert Charles de Foucauld de Kerk vandaag?

1 Een spirituele zoektocht

Wij weten dat Br. Charles zijn hele leven een Godzoeker was. Dat was hij al vóór zijn ontmoeting met E.H. Huvelin, hij blijft het ook erna. Hij belichaamt deze mooie zinsnede die Pascal in Gods mond legt: “Je zou me niet zoeken als je me al niet gevonden had.” In eerste instantie was Charles de Foucauld een briljante ontdekkingsreiziger in Marokko, een op dat moment voor christenen ontoegankelijk gebied. Ontdekkingsreiziger is hij altijd gebleven, maar op een andere, een spirituele manier. Uit zijn geschriften komen wel zekerheden naar boven, maar daar heeft hij zich nooit aan vastgeklampt. We vinden ook twijfels, duistere punten, een zoektocht met vallen en opstaan, de wens om ook elders op verkenning te gaan. Br. Charles heeft nogal wat afgereisd in zijn leven: zou dat geen teken zijn van een gedeeltelijk onverzadigde zoektocht?

Uiteraard zijn er in zijn spirituele leven ook “Tabor”-momenten van grote helderheid, kenteringen met een “ervoor” en een “erna”. Om ze niet te vergeten, noteert hij deze gebeurtenissen nauwgezet: talrijk zijn de keren dat hij zich deze of gene verjaardag herinnert van zo'n moment omdat hij er Gods hand in ziet.

---

³Pierre SOURISSEAU, *Charles de Foucauld. Biografie*, Parijs, Salvator, 2016, 718 blz. De getallen tussen haakjes in deze uiteenzetting verwijzen naar de paginanummers in dit werk.

Tegelijk is er ook de eenvoud, de alledaagsheid, de "routine" waarvan hij houdt maar waarmee hij tegelijk soms moeilijk om kan.

Voor heel wat van onze tijdgenoten is de zoektocht naar God een beetje gelijkaardig. Een lang en blijvend zoeken, een voortdurend in vraag stellen, nooit helemaal af. Steeds in beweging, veeleisend. Een zoektocht met bakens, met krachtige en opmerkelijke ervaringen die men graag zou "vasthouden" of zoals Petrus op de berg Tabor aan Jezus zei: *"Het is goed dat wij hier zijn. Laat ons drie tenten opzetten..."* Keuzes kunnen radicaal zijn, zoals die van Br. Charles. Maar het is een zoektocht, een pelgrimage, een ontdekkingsreis die zo goed en zo kwaad als het kan verzoenbaar moet zijn met het leven van elke dag, rijk aan simpel geluk maar ook aan ontmoediging en twijfels.

2 Wachten op metgezellen

Al vanaf zijn verblijf bij de Trappisten van Akbès, later ook in Nazareth en in de Sahara, verlangt Br. Charles ernaar omringd te worden door metgezellen die zijn levenskeuze met hem willen delen. Hij schrijft constituties, stelt leefregels op die moeilijk te realiseren zijn. E.H. Huvelin probeert zijn geestdrift te temperen: "Inspireer, maar leg niet op." (496) Tevergeefs tracht hij geestesgenoten te vinden

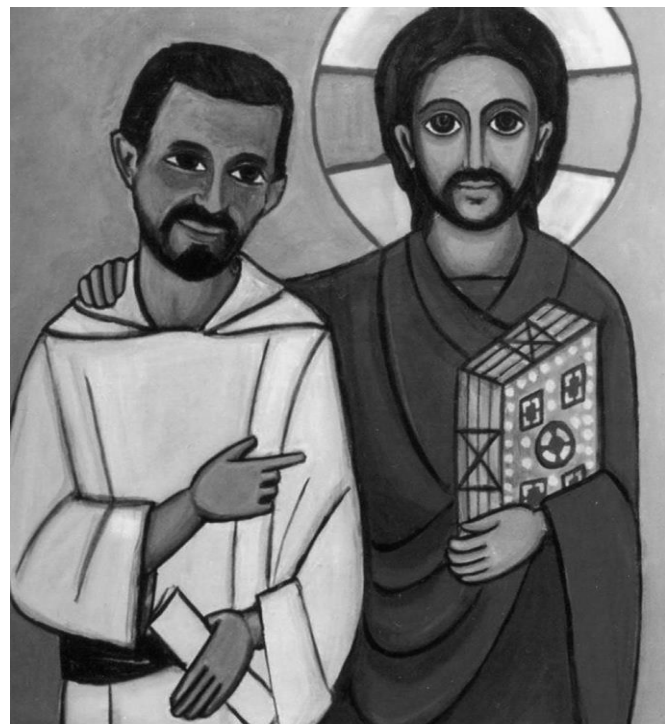
onder Witte Paters, Trappisten en diocesane priesters. In zijn briefwisseling komt deze zoektocht telkens terug, toch toont hij nooit frustratie. Vandaag weten we dat hij alleen zal sterven.

Wie vandaag gekozen heeft om in de voetstappen van Jezus te treden en Hem alles te geven in een gewijd leven, herkent dit teleurstellend wachten op een aflossing die niet komt. Er zijn steeds meer lege plekken in onze gemeenschappen. Soms worden we overspoeld door verdriet, af en toe zelfs door twijfel: Inspireert Diegene die wij gekozen hebben en waarvoor we alles achterlieten, ook anderen? Waar blijven toch dezo gewenste metgezellen? We kunnen enkel maar vaststellen dat er geen

grote religieuze ordes meer gesticht worden. We zullen geen nieuwe regels of constituties meer schrijven. We zullen moeten doorzetten en een zekere eenzaamheid aanvaarden. Zo uit zich de *overgave* aan de Vader die wij beweren te aanvaarden.

3 Ontmoeting met de Islam

Bij de evolutie van zijn gedachtegoed merkt men bij Charles de Foucauld een ware kentering in zijn positie tegenover de moslims en de Islam. En dus ook in

zijn opvatting over wat *missie* inhoudt. De eerste jaren in Algerije beschouwt hij de moslims als mogelijke bekeerlingen, Hij doopt zelfs één of twee kinderen. Dan wijzigt echter zijn uitgangspunt. In zijn binnenste blijft er de hoop dat zij Christus ontdekken. Maar hij gaat ervan uit dat dat niet kan zonder zelf getuigenis af te leggen. Bij het elkaar ontmoeten en het samenleven. In dezelfde buurt wonen en dus ongedwongen met elkaar omgaan. “Deel worden *van het landschap*, makkelijk aanspreekbaar” (1907) (449) “Van hen onze *gelijken* maken, dat is onze plicht.” (1909) (519) Eigenlijk, “moeten we niet over Jezus preken, maar zijn verkondiging voorbereiden” (1908) (472). “We moeten hen een model van voorbeeldigheid voorleven, (...) hen beminnen, en voor ze bidden. (...) We moeten heilig zijn, dat is het enige wat nodig is. Ja, als we echt zouden zijn wie we moeten zijn, zouden we alles wat ons omringt bekeren”, schrijft hij in 1894 aan zijn neef Louis (214).

We moeten tegenwoordig niet ver gaan om mensen met een islamitische achtergrond te ontmoeten. Sommigen gaan naar hen toe met als enig doel hen te bekeren. Ze zijn niet geïnteresseerd in de persoon die ze ontmoeten. Kunnen we hier trouwens van een echte ontmoeting spreken? Maar *waar* in onze wijken, in onze stad komen we elkaar tegen? *Waar* wordt deze nabijheid echt beleefd en is ze meer dan een verplicht oppervlakkig contact? Waar komen relaties tot stand die geen abstractie maken van de wens dat moslims ook het Evangelie leren kennen, maar die in eerste plaats getuigen van het Evangelie door het voor te leven. Om te zijn zoals Br. Charles die zich laat beroeren door precies dat wat bij de andere, die zo verschillend is, veel meer teken is van Gods liefde dan bij hemzelf.

E.H. Huvelin schrijft aan Br. Charles : “We doen goed door wat we zijn, veel meer dan door wat we zeggen. We doen goed door van God te zijn, in God te zijn.” (591) Zijn woorden kregen een verre echo in wat Paulus VI schreef in *Evangelii nuntiandi*: “De hedendaagse mens luistert liever naar getuigen dan naar leraren, en als hij luistert naar leraren, dan is dat omdat zij getuigen zijn.”

Ja, zullen wij nog de moed hebben om samen te leven met de duizenden moslims die zo'n verschillende tradities hebben? Welke zijn de plekken om elkaar te ontmoeten? Waar kunnen de moslims zich de vraag stellen, zoals Br. Charles dat wenste: “Als dat de dienaar is, hoe is dan wel de leraar?” (490)

4 Het mysterie van het bezoek van Maria

In aansluiting bij het voorgaande, komt ook het Bijbelse thema van het bezoek van Maria aan Elisabeth veelvuldig voor in de brieven van Br. Charles. Dat is het “hoogtepunt van zijn missionaire spiritualiteit” (449). Maria heiligt het huis van Johannes de Doper terwijl ze Jezus in haar schoot draagt (300). Jezus is onzichtbaar, maar toch zeer aanwezig. Br. Charles oefent een waarachtig ambt van “bezoeker” uit (360). We zien hem daadwerkelijk bezoek brengen aan zijn

buren, de dorpingen van Tamanrasset, de soldaten in de garnizoenen verspreid over de Sahara en vervolgens ook aan zijn familie in Frankrijk. Naar iemand toe gaan, bezoeken, met een blijdschap en zachtmoedigheid die opgemerkt wordt door iedereen die er later over bericht. Blijdschap en zachtmoedigheid, de vruchten van de Heilige Geest (Ga 5,22-23).

Vandaag sporen andere geestelijke leiders ons aan dit zo subtiele mysterie van het bezoek van Maria te beleven. Broeder Roger van Taizé heeft er vaak over gesproken. Zovele mensen verwachten bezoek. Diegenen die hen tegemoet gaan, zijn op deze manier *missionarissen*: zij brengen hen Christus, verborgen maar toch aanwezig. Zij zijn de blijdschap en de zachtmoedigheid van Christus.

5 De geestelijke begeleiding en de onderscheiding

Br. Charles gaf zijn totaal vertrouwen aan zijn spirituele begeleider en zijn bisschoppen wanneer hij geconfronteerd werd met zijn vele onderscheidingsvragen over te maken keuzes. Het weerhield hem niet om er enkele brieven later op terug te komen door alweer nieuwe plannen voor te leggen! E.H. Huvelin schreef hem een aantal keer: “Volg uw innerlijke weg, ga daar waar de Geest u stuwt.” (374) Maar aan de woorden uit het Evangelie en die van de Kerk bij monde van zijn spirituele begeleider, voegde Br. Charles *de verlichting van de rede* toe (415). Kenmerkend voor hem is het zoeken naar het subtiele evenwicht tussen wat bij hem spontaan naar boven komt, wat hem gezegd wordt door het Evangelie en de Kerk en wat de rede hem ingeeft. Dat evenwicht tussen diepe gevoelens, geloof en rede, vindt hij dankzij E.H. Huvelin.

Vandaag de dag is er een nijpend gebrek aan mensen zoals Henri Huvelin. De verwachtingen zijn nochtans hoog bij de hedendaagse Godzoekers. Spirituele begeleiding blijft actueel. De noden zijn groot. Te vaak wordt aanzienlijk belang gehecht aan gevoelens, aan affecten. Het evenwicht waarvan Br. Charles getuigt, verdient daarom onze aandacht.

Besluit

De spirituele zoektocht en de permanente bekering, het soms teleurgesteld wachten op metgezellen, de ontmoeting met moslims en het mysterie van de Maria's Bezoek, de spirituele begeleiding en de onderscheiding: het zijn zeer uiteenlopende thema's. We kunnen er nog zoveel aan toevoegen. Niemand kan zeggen hoe Charles de Foucauld vandaag zijn radicale keuze voor Jezus zou ingevuld hebben. Nochtans staat hij zeer dicht bij ons. Zijn zoektocht is nauw verwant met de zoektocht van zij die het nog aandurven verre gebieden te verkennen. Zijn bekering wortelt in het ondervinden van de oneindige *barmhartigheid* van de Vader. Die heeft hem geleid naar de *periferieën*:

Tamanrasset maakte daar toen deel van uit, letterlijk en figuurlijk. Dit alles maakt dat we Charles de Foucauld kunnen beschouwen als onze tijdgenoot. Dat hij ons ook verder mag blijven inspireren.

Wij vertrouwen ons toe aan het gebed van deze Zalige. Amen.

✠ **Jean Kockerols, hulpbisschop voor Brussel**

